

## SAN’AT TA’LIMIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VOSITASIDA VIZUAL TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOPEDAGOGIK ASOSLARI

**Ikramova Rushaniya Sharifovna**

*Buxoro ixtisoslashtirilgan san’at maktabi*

**Annotatsiya:** *Ushbu Maqolada san’at ta’limida zamonaviy texnologiyalarning roli, ayniqsa vizual tafakkurni shakllantirishdagi psixologik va pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Vizual axborotni idrok etish, tasavvur, ijodiy tafakkur va emotsional sezgirlikni rivojlantirishda interaktiv platformalar, raqamli vositalar va multimediya resurslarining imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar orqali san’at darslarining didaktik samaradorligi orttirish metodikasi muhokama qilinadi.*

**Kalit so‘zlar:** *san’at ta’limi, vizual tafakkur, raqamli texnologiya, psixopedagogika, innovatsion metodika, estetik idrok, kreativlik, multimediya.*

XXI asrda axborot texnologiyalarining barcha sohalarga chuqur kirib borishi san’at ta’limi tizimiga ham yangicha yondashuvlarni kiritmoqda. Tasviriy ifoda, dizayn, kompozitsiya, badiiy tahlil kabi yo‘nalishlarda an’anaviy dars berish usullari raqamli vositalar bilan uyg‘unlashib, o‘quvchilarning vizual tafakkurini har tomonlama rivojlantirish imkonini bermoqda.

Vizual tafakkur — bu insonning tasviriy axborotni anglash, obrazlar asosida fikrlash, badiiy tasavvur qilish va estetik baholash qobiliyatidir. Uni shakllantirish esa zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa interaktiv vositalar, 3D grafikalar, raqamli rasm chizish dasturlari, sun’iy intellekt va kengaytirilgan reallik kabi innovatsion platformalardan unumli foydalanishni talab etadi.

### 1. Vizual tafakkur va uning o‘quv jarayonidagi o‘rni

Vizual tafakkur inson ongining obrazlar, shakl, rang va makon orqali ifodalanadigan ko‘rinishidir. U orqali bola yoki o‘quvchi abstrakt fikrlarni real tasvirlar bilan bog‘laydi, emotsional va estetik idrok orqali obrazli dunyoqarashni shakllantiradi. Bu qobiliyat ayniqsa san’at ta’limida muhim ahamiyatga ega bo‘lib, tasviriy ifodaning ijodiy qamrovini kengaytiradi.

Vizual tafakkur — kreativlik, muammoli fikrlash, mustaqil tasavvur qilish, ichki ko‘rish (visualization) va emotsional sezuvchanlikning uyg‘unligidir.

### 2. Zamonaviy texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari

Zamonaviy texnologiyalar ta’lim jarayonini interaktiv, qiziqarli va erkin ijod qilishga yo‘naltirilgan shaklga olib kelmoqda. Ularning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Raqamli rasm chizish dasturlari (Photoshop, Procreate, Krita) orqali an’anaviy chizmachilikni yangi usulda o‘rganish

- 3D modellashtirish (Blender, Tinkercad) vositasida fazoviy tasavvur va simmetrik tafakkurni rivojlantirish
- Multimedia prezentatsiyalar orqali tarixiy san’at namunalari va estetik tamoyillarni ta’sirli tarzda o‘rganish
- Interaktiv o‘yinli platformalar (Kahoot, Quizizz) yordamida estetik tushunchalarni mustahkamlash
- VR va AR texnologiyalar orqali badiiy makonni simulyatsiya qilish, masalan, muzey muhitini virtual ko‘rish

Bu vositalar o‘quvchilarni faollikka undaydi, ular orasida emotsional bog‘liqlik va estetik idrokni kuchaytiradi. Ayniqsa, bola tasvirni harakatlantirish, unga rang berish yoki 3D makonlarda joylashtirish orqali ko‘p qirrali badiiy ko‘rish qobiliyatini egallaydi.

### 3. Psixopedagogik yondashuvlar

Vizual tafakkurni shakllantirishda psixologik va pedagogik tamoyillarni inobatga olish muhim. Bolalar va o‘quvchilarda bu jarayon quyidagilar asosida qurilishi lozim:

- Zonani yaqin rivojlantirish nazariyasiga ko‘ra, murakkab tasviriy vazifalar soddadan murakkabga qarab berilishi kerak
- Ko‘pkanalli idrok (multimodal perception) orqali nafaqat ko‘rish, balki eshitish, sensorli harakatlar bilan birgalikda o‘rgatish foydali
- Individuallashtirilgan yondashuv — har bir o‘quvchining psixotipi, qiziqishi va rang his etish darajasi e’tiborga olinishi lozim
- Reflektiv fikrlash — o‘z ishlari ustidan tahlil yurita olish, o‘zgarish va takomillikni anglash madaniyatini rivojlantirish

Bu psixopedagogik yondashuvlar texnologiyalar yordamida badiiy salohiyatni yuzaga chiqarishda muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

### XULOSA

Zamonaviy texnologiyalar san’at ta’limida o‘quvchi tafakkurining yangi qirralarini ochib beradi. Vizual tafakkurni shakllantirishda ularning roli beqiyosdir, ammo bu texnologik vositalar puxta psixopedagogik yondashuv bilan uyg‘unlashtirilsa, ta’lim jarayoni samarali va barqaror bo‘ladi. Shunday yondashuv orqali nafaqat san’atni o‘rgatish, balki vizual madaniyatni shakllantirish, estetik ongni yuksaltirish va ijodiy fikrlovchi avlodni tarbiyalash mumkin bo‘ladi.